

BODHITŠARJĀVATĀRA

ŠĀNTIDEVA

Sanskriti keelest tõlkinud Linnart Mäll

Rmt: Budismi pühad raamatud, 3, 2008

IX

ÜLETAV MÕISTMINE

1

Šākjamuni on kõigest eelnevast rääkinud vaid selleks, et tekiks mõistmine. Niisiis, kui sa soovid kannatustest vabaneda, siis arenda mõistmisvõimet!

2

On kahesugust tõde: tavatõde ja Ülim Tõde. Aru ei hõlma Tõelust, sellepärast öeldakse, et aru kuulub tavatõe juurde.

3

Inimesed jagunevad samuti kaheks: joogideks ja tavalisteks inimesteks. Joogid ületavad tavalisi inimesi.

4

Ka kõrgemad joogid on madalamatest üle mõistusevält ja õpetusviisidelt. Nende eesmärk on aga üks.

5

Inimesed näevad asju ja peavad neid tõelisteks. Nad väidavad, et need ei ole pettetaolised. Siit puhkeb nende vaidlus joogidega.

6

Seda, et kujusid ja muid võimetevaldu saab vahetult tajuda, väidetakse vaid käibearvamuse, mitte aga tõestuse põhjal. See on niisama vääri kui käibearvamus, mille järgi tegelikult ebapuhas on puhas.

7

Avitaja on asjadele viidanud vaid selleks, et inimesi suunata. Tõeliselt ei ole neid olemas, isegi mitte hetkeliselt. – *Kui see aga räägib vastu tavatõele?*

8

Joogide puhul ei ole tavatõde puuduseks, sest nad oskavad maailma põhjal silmata Tõelust. Muidu maailm kahjustaks neid, näiteks siis, kui nad heidavad pilgu roojasele naisele.

9

Kuidas on võimalik pälvimusi saada Võitja abil, kes on kui pete? – Kuidas oleks võimalik aga sellise abil, kes oleks tõeliselt olemas? – *Kui olendid on pettetaolised, kuidas saab siis surnu uuesti sündida?*

10

Pete on nii kaua olemas, kuni püsib põhjuste kogum. Kas saab olend tõeliselt olemas olla, kui tegemist on vaid kestva järgnevusega?

11

Petteinimest ei ole patt tappa, temal ei ole ju meelt! – Kui aga pete ja meel on üks ja sama, siis tekivad ka patt ja pälvimus.

12

Kuid kui mantrate ja muu selletaolise abil võluda esile petteinimene, siis tollel küll ei ole pettemeelt! – Petted ei ole ühesugused ja nad on tekkinud erinevatel põhjustel.

13

Üksainus põhjus ei saa tekitada kõike. – *Kui see, kes Ülima Tõe järgi on nirvaanas, viibib tavatõe seisukohalt sansaaras,*

14

siis viibib ka Buddha sansaaras. Mida sel juhul Virgumisteega peale hakata? – Pete ei kao enne, kui üldist põhjuslikkust läbi ei lõigata.

15

Kuid kui põhjuslikkus on läbi lõigatud, siis ei teki ka tavatõe seisukohalt enam mitte midagi. – *Kui ei oleks meelt, isegi eksida võivat meelt, mis siis tunneks pette ära?*

16

Kui aga sinu jaoks ei ole petet olemas, mida meel siis ära tunneb? – *Seda, mis on meelega moendus.* – Kuid ka see on tõeliselt muu kui meel.

17

Kui aga meel on pete, kes siis näeb ja mida ta näeb? – Maailma Avitaja on öelnud, et meel ei näe meelt.

18

Nagu mõõk ei saa ennast ise lõigata, nii ka meel. – *Kui ta aga ennast valgustab kui lamp?*

19

Lamp ju ei valgusta ennast, sest ei ole pimedusega kaetud. – *Ma ei tahtnud ju väita, et ta sarnaneb kristalliga, mis saab siniseks sinise tausta peal.*

20

Mõni asi paistab mingi muu asja tõttu, mõni – iseenese väel. – Aga see mis ei ole sinine, ei saa ennast ise siniseks teha.

21

Sest ainult sinine saab ennast ise siniseks teha. Aga kui ta ei ole sinine, siis ei saa ta ennast ise siniseks teha.

22

«*Lamp paistab*» – *seda väidetakse taju põhjal.* – «*Mõistus paistab*» – kes on seda tajunud, et nii väidab?

23

Kui keegi ei ole näinud, kas paistab või ei paista, siis on sellest rääkimine niisama mõttetu kui rääkida tütre tütre tütre edvistamisest.

24

Kui meel ei taju ennast ise, kuidas ta saab siis ennast meenutada? – Meenutamine on alati seotud millegi kogemisega. See on nagu rotimürk, mis mõjub palju hiljem pärast sissevõtmist.

25

Aga kui see paistab mingil muul põhjusel? – Võlusalvi abil nähtud peidetud anum ei ole ju võlusalv ise.

26

Eelnevaga ei eitatud seda, mida näeme, kuuleme või teame. Kuid sellega lükati ümber arvamus, nagu kujutaks see enesest Tõelust, sest selline arvamus on kannatuse põhjus.

27

Kui arvatakse, et pete ja meel on üks ja sama või et nad erinevad, siis küsin: kui pete on tõeline asi, kuidas need siis ei erine; kui need aga ei erine, siis ei ole pete asi.

28

Nagu nähakse petet, kuigi seda ei ole olemas, nii saab ka meel olla nägijaks. Kui sansaara põhineks asjadel, siis peaks ta ise olema midagi erinevat, nagu ilmaruum.

29

Kuidas saab toimida olemasolematu, isegi kui ta põhineb asjadel? – *Tuleb välja, et su meelel jääb millestki puudu.*

30

Kui meelel ei ole valda, siis on kõik Tathāgatad. – Mis head aga saadakse sellest, kui oletatakse, et olemas on vaid meel?

31

Kui isegi teatakse, et meel on pettetaoline, kuidas siis on võimalik meeleplekkidest vabaneda? Kui võlur

loob pettenaise, siis võib ka temas tolle vastu kirg tärgata.

32

See võlur ei ole veel vaba tajutava ja meeleplekkide muljetest, sest pettenaist vaadates on temas tühjuse mulje nõrgenenud.

33

Kuid kui tühjuse mulje tugevneb, siis ei avalda asjad enam muljet. «Midagi ei ole olemas» – kui seda ikka ja jälle korrata, siis kaob lõpuks ka see.

34

Kui arvatakse, et ei ole võimalik tajuda asja, mida ei ole olemas, kuidas saab siis meele ette ilmuda mitte millelgi põhinev nähtus, mida tegelikult ei ole olemas.

35

Kui meele ees ei ole ei seda, mis on olemas, ega ka seda, mida ei ole olemas, siis muu võimaluse puudumisel toetuspunkti kaotanud meel rahuneb.

36

Nagu soovikalliskivi ja soovipuu täidavad kõik soovid, nõnda hakkab ka Võitja kuju paistma ohjeldamise ja pühendumise väel.

37

Kui imearst hukkubki pärast ravisamba valmistegemist, siis sammas ravib veel kaua pärast tema surma mürgitusi ja muid haigusi.

38

Ning see sammas, mis on Võitja, on ilmunud selleks, et tema järgi saaks Virgumisteed käia. Ta teeb kõike, isegi kui Bodhisattva on vaibunud nirvaanasse.

39

Miks kannab vilju selle austamine, kes on läinud nirvaanasse? – Sest öeldud on: «Juures viibiva ja nirvaanasse läinu austamine on üheväärne.»

40

Pühakirja järgi saab vili olla kas tõeline või näiline. On ju öeldud: «Tõelisele Buddhale sooritatud austusohvrid kannavad vilja!»

41

Vabanemiseks piisab, kui õpetada nelja tõde, milleks siis veel õpetada tühjust? – Sest Pühakirjas on öeldud, et ilma selleta ei ole Virgumine võimalik.

42

Kuid mahajaana ei ole ehtne! – Kas aga sinu Pühakiri on ehtne? – Me mõlemad peame seda ehtsaks. – Järelikult ei pea sa ilma minuta seda ehtsaks.

43

Samal põhjusel pea ka mahajaanat ehtsaks! Kui tõde asuks väljaspool seda, mida me mõlemad tõeks peame, siis oleksid ka veedad ja muud pühakirjad samuti tõesed.

44

Mahajaana on vaieldav. – Kui nii, siis ütle lahti ka oma Pühakirjast, sest hinduistid ja teised hinajanistid peavad seda samuti vaieldavaks.

45

Õpetus on munkluse juur, munk aga ei ole kerge olla. Sellel, kelle meel sõltub toetuspunktidest, ei ole ka nirvaanat kerge leida.

46

Kui Vabanemine seisneks meeleplekkidest lahtisaamises, siis vabanetaks vahetult selle järel. Ometi on nähtud, et tegutsema on võimelised ka need, kellel ei ole meeleplekke.

47

Neil ei ole janu ja sellega ei ole ka kippumist! – Kas neil ei ole siis isegi sellist janu, mis ei ole

meeleplekk, kui ometi teadmatus on olemas?

48

Janu põhjuseks on tunne, tunne on aga neil olemas ning nende meel peab otsima toetuspunkti siin või seal.

49

Ilma tühjusega satub meel uuesti kammitsatesse, täpselt samuti nagu pärast sellist keskendumist, mil viibiti teadvuseta olekus. Sellepärast tuleb kujustada tühjust!

50

Vaid need on Buddha sõnad, mis on esitatud suutrades. – Ka mahajaana on enamalt jaolt esitatud suutrades, miks sa ei pea neid samaväärseteks?

51

Kui ühe erandi tõttu pead kõike vigaseks, siis peaksid Buddha sõnadeks pidama kõike ka juhul, kui vaid üks suutra kokku langeb.

52

Kui sa ei ole süvenenud jutlustesse, mida andsid edasi need, kelle eesotsas seisis Mahākāśjapa, siis kas saab neid pidada vastuvõtmatuks vaid sellepärast, et sina ei saa nendest aru?

53

Tühjuse vili on see, et olendite pärast jäädakse sõgedalt sansaarasse ning ei vabaneta kiindumusest ja hirmust.

54

See tühjuse vastu heidetud väide ei taba märki. Sellepärast ongi vaja tühjust kujustada!

55

Tühjus on vastand pimedusele, mis on tekkinud meeleplekkide ja tajutava varjude tõttu. Miks ei peaks seda kujustama need, kes soovivad ruttu Kõikteadmist leida?

56

Hirmu äratav see, mis põhjustab kannatusi. Tühjus hoopis vaigistab kannatusi, kuidas saab see olla hirmuäratav?

57

Kui ma oleksin miski, siis ärataks ükskõik mis asi hirmu. Kuid kui ma ei ole miski, kus siis hirm saab tärgata?

58

Ma ei ole hammas, karv ja küüs, ma ei ole kont ja veri, ma ei ole sülg, lima, mäda ja lümf.

59

Ma ei ole üdi ja higi, ma ei ole soojus ja hingus. Ma ei ole soolikad, roe ja kusi.

60

Ma ei ole liha ja kõõlus, ma ei ole rasv ja sisikond, ma ei ole meeleelundid ja hoopiski mitte kuus taju.

61

Kui oleksin helitaju, siis võtaksin alati helisid vastu. Kui aga tajutavat ei ole, kas siis taju on olemas? Mille põhjal siis öeldaks 'taju'?

62

Kui see, mis ei taju, ongi taju, siis oleks ka puuhalg taju. Järelikult ei ole taju ilma tajutavata.

63

Miks ei kuulda siis, kui tajutakse vaid vorme? – *Sest siis ei ole helisid.* – Järelikult ei ole olemas ka nende taju.

64

Kuidas saaks vorme tajuda see, mis loomult tajub vaid helisid? Võib ju arvata, et poeg on samaaegselt ka oma isa, kuid tegelikult ei ole see nii.

65

Ning ka 'tõelikkus', 'erutus' ja 'pimedus' ei ole ei isa ega poeg. Ei näe see, mis loomult on helitaju.

66

Kui temal oleks ka teine talitus, siis sarnaneks ta näitlejaga ja oleks muutuv. Kui tal oleks vaid teine talitus, siis selline ainuolek oleks küll uus.

67

Kui see teine talitus ei ole tõeline, siis ütle, mis on tema tõeline talitus? Kui 'taju üldse', siis peaksid kõik inimesed olema üks ja sama.

68

Ka meelt omavad ja meelt mitte omavad nähtused oleksid siis üks ja sama, sest nende olemasolu fakt on võrdväärne. Kui nende erinevus ei ole tõeline, millel põhineb siis sarnasus?

69

'Minal' on meel, sest loomult meelt mitte omav on ju riie ja muu selletaoline. Kui 'mina' ise on aga meel, siis on ta omaduseks tajumine ning taju puududes peaks ta kaduma.

70

Kui 'ise' oleks muutmatu, mida teha siis meelega? 'Iseks' võiks siis pidada ka ilmaruumi, mis ei taju midagi ega tee midagi.

71

Kuid kui 'ise' ei ole olemas, siis ei saa rääkida ka teo ja vilja seosest. Sest kellele langeb siis vili, kui hukkutakse pärast teo tegemist?

72

Me mõlemad nõustume selles, et tegija ja vilja saaja on eri isikud. Kuid meie vaidlusel ei ole mõtet kas või sellepärast, et sinu arvates 'kehastuja' ei toimi.

73

Põhjustaja ja vilja saaja vahel ei ole vahetut seost näha. «Tegija on ka viljade maitsja» – nii räägitakse vaid sellepärast, et nad on seotud ühe ja sama järgnevusega.

74

Ometi ei ole ma ei möödunud ega tulevane meeoleolu, sest neid ei ole olemas. Kui ma oleksin praegune meeoleolu, siis muutuksin selle möödudes olematuks.

75

Nagu banaanitüve ei ole enam pärast tükeldamist, nõnda kaob ka 'mina', kui seda analüüsivalt otsida.

76

Kui olendit ei ole olemas, kellele siis kaasa tunda? – Sellele, kelle olemasolu oletatakse teadmatuses, kui teoviljale omistatakse tähendus.

77

Kui olendit ei ole olemas, kelle roaks saab siis vili? – Tõepoolest, ka see soov on sõgedusest, kuid kannatusi vaigistada püüdvat eesmärgikindlat sõgedust ei maksa peatada.

78

Seevastu sõgedus, mis eeldab 'ise' olemasolu, tugevdab eneseteadvust, kannatuse põhjust. Kui sellest ei olda vaba, siis tuleks kujustada 'ise' puudumist.

79

Ihu ei ole ei jalad ega sääred, ihu ei ole ei reied ega puus, ta ei ole ei kõht, tagumik, rind ega käsivarred,

80

ei käed, küljed, kaenlaaugud ega õlad. Ihu ei ole ei kael ega pea. Mis on siis ihu?

81

Kui ihu asub nendes kõikides osaliselt, siis peaksid ka osad osades olema. Kus ta siis ise on?

82

Kui ihu asuks kõikides osades tervikuna, siis oleks niisama palju ihusid, kui on osasid.

83

Ihu ei ole ei sees ega väljas, ta ei ole osades. Kuid ta ei ole ka osadest eraldi. Kus ta siis on?

84

Tegelikult ei ole ihu üldse olemas. Vaid sõgedusest rakendatakse mõistet 'ihu' käe ja teiste osade puhul. Niiviisi võiks ka puud nimetada inimeseks.

85

Kuni on olemas põhjuste kogum, niikaua paistab ihu inimesena. Kuni see asub osades, niikaua paistab nendes ihu.

86

Samuti ei ole olemas ka labajalga, sest see on varvaste kogum. Varbad aga kujutavad enesest lülide kette ja ka lülid jagunevad osadeks.

87

Osad jagunevad aatomiteks, need omakorda sektoriteks, sektorid aga, kuna ei koosne osadest, on nagu ilmaruum. Järelikult ei ole aatomit olemas.

88

Kas saab kire käes vaevelda see, kes teab, et ihu on unenäotaoline. Kui ihu ei ole tõeliselt olemas, kes on siis naine ja kes on mees?

89

Kui kannatus oleks tõeliselt olemas, miks see siis ei rõhu õnnelikku? Kui maiuspala oleks tõesti õnn, miks siis ei tunne sellest rõõmu murest murtu?

90

Ta ei tunne sellepärast, et teine tunne on võimsam. – Kas see, mida ei tunta, on üldse tunne?

91

Kas ei viibi kannatus hoopis peenolekus, kui selle jämeolek on kadunud? – Kui aga sellele lisaks tuntakse ka veel rõõmu, kas ka too on siis selle peenolek?

92

Kui vastandpõhjuse ilmudes kannatust ei teki, kas me ei jõua siis selleni, et tunne on vaid väärarvamuslik suundumus?

93

Sellepärast tulebki kujustada tema vastandit – analüüsi. Joogide toit on väärarvumuste põllul kasvanud mõtlus.

94

Kui võimet ja tema valda eraldab vahemik, kuidas nad ühinevad? Kui vahemikku ei ole ja nad on ühtsuses, mis siis millega ühineb?

95

Aatom ei saa aatomisse siseneda, sest nad on ühesugused ja vaba ruumita. Kui ei ole sisenemist, siis ei ole ka segunemist, kui ei ole segunemist, siis ei ole ühinemist.

96

Kuidas aga saavad ühineda need, mis ei koosne osadest? Kes on näinud, et ühinevad need, mis ei koosne osadest, see näidaku seda!

97

Ei ole võimalik ühineda tajuga, sest sellel ei ole kuju, ja ka mitte aatomite hulgaga, sest aatomit ei ole tõeliselt olemas, nagu on varem tõestatud.

98

Kui ei ole ühendust, kuidas siis saab tunne tekkida? Mis mõte on siis püüdlustel? Kust ilmub kannatus?

99

Kui ei ole olemas tundjat ja tunnet, siis, oo janu, miks sa ei kao, kuigi näed seda?

100

Näeb ja kombib 'ise', mis on kui unenägu, kui pete. Ta ei koge tunnet, sest see on üheaegselt tekkinud meelega.

101

Hiljem tekkinu ei koge varajasemat, vaid meenutab. Ta ei koge iseennast ja teda ei koge ka teised.

102

Ei ole olemas tundjat ja seda enam ei ole tunnet. Selles moodustises ei ole 'iset'. Kes saaks kedagi mõjutada?

103

Meel ei peitu ei võimetes ega kujus ega teistes valdades. Meel ei ole ei sees ega väljas ega kusagil mujal.

104

Mis ei ole ei ihu sees ega väljas, ei mõlemas ega hoopis mujal, see ei ole üldse miski. Sellepärast olendid ongi loomult nirvaanas.

105

Kui taju on enne tajutavat, mille põhjal ta siis tekkis? Kui taju on tajutavaga üheaegne, mille põhjal ta siis tekkis?

106

Kui taju tekib pärast tajutavat, kust ta siis ilmub? Ja nii ei saagi ühegi seadmuse tekke kohta midagi kindlat väita.

107

Kui sa väidad, et midagi ei ole tõeliselt olemas, miks siis üldse rääkida kahest tõest? Kui seda aga väidab miski, mis ei ole samuti tõeline, kuidas siis olendid saavad nirvaanasse?

108

See on kellegi teise meele väljamõeldis, omaenese tavatõe seisukohalt ei ole seda olemas. Kui ei ole olemas seda, mis on tekkinud põhjuslikult, siis ei ole olemas ka tavatõde.

109

Arvamine ja arvamus on teineteisest sõltuvuses. Samuti võib öelda, et analüüs on käibearvamusest sõltuv.

110

Kui analüüsija analüüsib analüüsides, siis ei vii see kuhugi, sest ka analüüsijat on vaja analüüsida.

111

Kui analüüsivat on analüüsitud, siis ei ole analüüsimisel enam objekti. Kui objekti ei ole, siis ei ole enam ka tekkimist ja seda nimetataksegi nirvaanaks.

112

Kes peavad neid mõlemaid tõeliseks, need satuvad raskesse olukorda: kui taju määrab ära tajutava tekke, mis saab siis taju olemasolust?

113

Ning kui tajutav määrab ära taju tekke, mis saab siis taju olemasolust? Kuna need aga sõltuvad teineteisest, siis ei ole kumbagi tõeliselt olemas.

114

Kui ei ole pojata isa, kuidas saab siis poeg ilmuda? Kui ei ole poega, siis ei ole ka isa, ning järelikult ei ole tõeliselt kumbagi.

115

Seemnest tekkinud taim viitab seemne olemasolule. Miks ei võiks tajutavast tekkinud taju kaudu jõuda

ka tajutavani?

116

Mitte taime olemasolu, vaid muud teadmised lubavad järeldada seemne olemasolu. Kas on aga olemas taju, mille kaudu võiks jõuda tajutavani?

117

Kui vaadata maailma vahetult, siis näeb, et kõik on põhjustatud: lootose erinevad osad nagu vars ja teised on tekkinud erinevatel põhjustel.

118

Mis on ära määranud põhjuste erinevuse? Eelnevate põhjuste erinevus. Miks on põhjusel tagajärg? Eelnenud põhjuse mõjul.

119

Kui sa väidad, et maailma põhjuseks on Jumal, siis ütle, kes on Jumal? Kui ürgolluste kogum, siis ütlegi nii, milleks nimedega keerutada?

120

Kuid ürgolluseid on mitu, nad on kaduvad, omahoota, jumalikkuseta ja ebapuhtad ning neid saab vältida. Järelikult ei ole nad kokku Jumal.

121

Jumal ei ole ka ilmaruum, sest see on liikumatu. Ta ei saa olla ka 'ise' – selle olemasolu on juba varem ümber lükatud. Kui ta on üle mõtlemise, siis ei saaks temast mõelda ka seda, et ta on looja. Miks sa siis väidad seda?

122

Mida on ta saanud luua? Kas 'ise'? See peaks ju sinu arvates olema igavene nagu maa ja teised ürgollused ning Jumalaga üht loomu. Kas taju? See on sinu arvates tekkinud ju tajutava mõjul?

123

Ka õnne ja kannatust põhjustavad teod. Ütle, siis mida on ta loonud? Kui põhjuslikkusel ei ole algust, kuidas saab siis tagajärgedel algus olla?

124

Miks Jumal alati ei tegutse? Ilmselt ei jälgi ta midagi. Ei ole ju olemas seda, mis ei oleks tema tehtud. Miks ta peaks siis jälgima?

125

Kas ta jälgib põhjuslikkust? Siis ei ole Jumal kõige põhjuseks. Kui põhjuslikkus on olemas, siis ei saaks Jumal olla toimimata, kui seda ei ole, siis ei saaks ta olla toimiv.

126

Kui Jumal toimib tahtmata, siis on ta millegi muu võimu all. Kui ta toimib tahtlikult, siis on ta sõltuv tahtest. Kui ta toimib, kuidas on siis lood tema jumalikkusega?

127

Juba varem lükati ümber need, kes väitsid, et aatomid on igavesed. Saankhja pooldajad väidavad, et maailma igaveseks põhjuseks on ürgloodus-loomus.

128

Ürglooduseks-loomuseks nimetatakse loodus-loomujoonte – tõelikkuse, erutuse ja pimeduse – tasakaaluseisundit. Tasakaalu puudumist nimetatakse maailmaks.

129

Väita, et üks esineb kolme näol, ei ole loogiline, järelikult ei saa seda olla. Ka loodus-loomujooni ei saa olla, sest ka igaüks neist jaguneb omakorda kolmeks.

130

Kui loodus-loomujooni ei ole, siis seda enam ei ole helisid ja teisi võimete valdu, ning rõõm ja teised tunded ei saa tekkida selliste meeleta asjade nagu riie põhjal.

131

Asjad on ju põhjustava loomusega. – Asju oleme juba analüüsinud, kuid ka sinu arvates on põhjuseks rõõm ise, mitte riie ja muud asjad.

132

Kui rõõm ja teised tunded tekiksid riide ja muude asjade mõjul, siis, juhul kui need puuduksid, ei oleks ka rõõmu ja teisi tundeid. Ei ole ju kunagi nähtud, et rõõm ja teised tunded oleksid igavesed.

133

Kui rõõm oleks alati olemas, miks seda siis alati ei tunta? Kui rõõm läheb peenolekusse, siis kuidas ta saab olla nii peen- kui jämeolekus?

134

Jämeoleku kadudes tekib peenolek. – Järelikult ei ole ei peen- ega jämeolek igavesed. Miks sa siis ei taha nõustuda sellega, et ükski asi ei ole igavene?

135

Kui rõõmu jämeolek ei ole midagi muud kui rõõm ise, siis on kindel, et rõõm ei ole igavene. – *Kuid olemasolematusest ei saa midagi tekkida olemasolematuse tõttu.*

136

Seda soovimata nõustusid sa sellega, et paistev võib olla ka see, mida ei ole olemas. Kui põhjus oleks ka tagajärjeks, siis oleks toidusööja ka roojasööja

137

ja siis võiks riide hinna eest osta puuvillaseemne ja panna selga. – *Kuid lihtrahvas nõmedusest ei näe seda.* – Teie aga, kes te peate ennast Tõeluse tundjateks, olete täpselt samasugsed.

138

Sest ka lihtrahvas arvab, et tagajärg on põhjuse sees olemas. – *Lihtrahvas ei ole mingi mõõdupuu.* – Järelikult ei ole seda, mis paistab, tõeliselt olemas.

139

Kui mõõdupuu ei ole õige mõõdupuu, kas siis ei anna sellega mõõtmise vale tulemuse? Sellepärast ei kõlbaagi tühjus asjade mõõtmiseks.

140

Kui väljamõeldud asja mitte puudutada, siis ei ole võimalik aru saada, et seda ei ole olemas. Järelikult, kui asja olemasolu on kahtluse all, siis on selle olemasolematus samuti kahtluse all.

141

Oletame, et unenäos hukkub poeg. Arvamus «teda ei ole» on vale, kuid takistab tekkimast arvamusel «ta on olemas».

142

Kui sel viisil analüüsida, siis selgub, et ei ole midagi, millel ei oleks põhjust. Ometi ei viibi tulemus põhjuses ei omaette ega koos teistega.

143

Miski ei tule mujalt, miski ei püsi paigal, miski ei lähe ära. Mille poolest erineb pettest see, mida sõgedad peavad tõeliseks?

144

Kas on see asi pette abil esile võlutud või põhjuslikult tekkinud? Uuri, kust see ilmub ja kuhu suundub.

145

Mida nähakse seoses mingi muu asjaga ja mitte ilma selleta, see on peegeldusetaoline kujutluspilt. Kuidas saab see olla tõeline?

146

Kui asi on olemas, miks on siis vaja põhjust teada? Kui asja ei ole olemas, miks on siis vaja põhjust teada?

147

Ka kümned miljonid põhjused ei suuda muuta seda, mida ei ole olemas. Kuidas on sel juhul lugu

olemasolevaga? Kas on olnud seda, mis on saanud olevaks?

148

Kui olematuse ajal ei ole olevat olemas, millal see siis tekib? – Seni, kui miski ei ole saanud olemasolevaks, ei kao tema olemasolematus.

149

Aga kuni tema olemasolematus ei ole kadunud, ei saa tema olemasolu tekkida. Olev ei saa olematuks saada, sest kaht loomust ei ole olemas.

150

Nõnda ei ole olemas kadumist ja ei ole olemas tekkimist, ning kogu see maailm on tekkimatu ja kadumatu.

151

Analüüsides selgubki, et ümbersünd on kui unenägu, kui banaanitaim. Tõeliselt ei erine milleski need, kes on läinud nirvaanasse, ja need, kes mitte.

152

Kui asjad on olemuslikult tühjad, mida siis saavutatakse või millest jäädakse ilma? Kes keda austab või põlgab?

153

Kust tuleb õnn, kust kannatus? Kes meeldib ja kes ei meeldi? Kui sügavalt analüüsida, mis on janu? Mida janunetakse?

154

Kui analüüsida, mis on siis elavate ilm? Kes õigupoolest sureb? Kes sünnib? Kes on olnud? Kes on sugulane? Kes on kelle sõber?

155

Mõistke, minusugused, et kõik on taevataoline! Tülitsedes vihastame, pidutsedes rõõmustame

156

meie pahelised, kes me otsime õnne vaid enesele. Tülidest ja muredest piinatuna, üksteist riivates ja muserdades saame vaid suure pingutuse abil midagi teha.

157

Uuesti heasse sündi sattudes, uuesti õnne maitstes langeme surses ometi halba sündi, kaua kestvatesse valusatesse piinadesse.

158

Olemasolus on palju kuristikke, seal ei ole midagi, mis oleks tõeline. Seal takistatakse üksteist ja ei ole midagi, mis sarnaneks Tõelusega.

159

Seal on meretäied võrreldamatult valusaid kannatusi, seal on mannetus, seal on ka elu hetkelisus.

160

Seal on haigustes mööda saadetud elud, nälg, kurnatus, väsimus, tuimus ja õnnetused ning viljatud kohtumised rumalatega.

161

See elu möödub kasutult ja ruttu ning eraldumiseni ei ole kerge jõuda. Kus on väljapääs sisseharjutatud visklemisest?

162

Ka Mära pingutab seal, et me langeksime võimalikult madalale. Seal on nii palju väärtusi, et kahtlustest on raske vabaneda.

163

Ei ole kerge jälle leida sellist hetke. Hoopiski kerge ei ole leida aega, mil ilmub Buddha. Ei ole kerge peatada meeleplekkide voolu. Oi, oi, milline kannatuste jada!

164

Ja kui halb on veel nende seisund, kes asuvad küll kannatuste voolus, aga ei märka oma halba ja kahetsusväärset olukorda.

165

Nad sarnanevad inimestega, kes pärast veega ülevalamist viskuvad uuesti tulle. Nad arvavad, et kõik on kõige paremas korras, kuigi kõik on ääretult halb.

166

Nõnda nad mängivad nooruse ja surematuse mängu, kuid kõnnivad ometi surma kannul kohutavatesse sündidesse.

167

Millal küll suudan vaigistada kannatustest kõrvetatuid oma pälvimuste pilvest sadava õnnetoova vihmaga?

168

Millal küll suudan tavatõele toetumata õpetada Tühjust nendele, kes arvavad, et asjad on tõeliselt olemas? Millal küll suudan aupaklikult näidata, kuidas pälvimusi koguda.

See on «Bodhitšarjāvatāra»
ühendas peatükk:
ÜLETAV MÕISTMINE